
ANDEN AKTIVITETSRAPPORT FOR DEN FÆLLES KONTROLINSTANS FOR EUROPOL

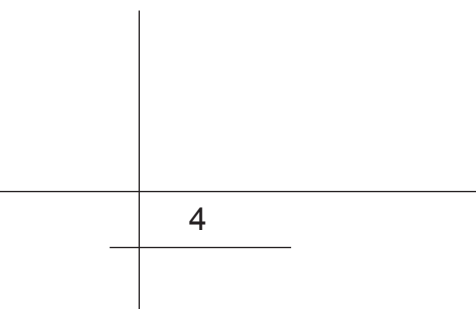
NOVEMBER 2002 - OKTOBER 2004

Europol og den fælles kontrolinstans

Europol er oprettet for at hjælpe EU-medlemsstaterne med at forebygge og bekæmpe grov international kriminalitet i tilfælde, hvor der foreligger en kriminel struktur eller organisation, og to eller flere medlemsstater er berørt heraf. I praksis er Europol's hovedopgave at lette udvekslingen af oplysninger mellem medlemsstaterne og stille sin analytiske ekspertise til rådighed.

Eftersom Europol behandler store mængder følsomme oplysninger om enkeltpersoner, indeholder Europol-konventionen en række bestemmelser om, at Europol ved anvendelsen af disse oplysninger skal beskytte den enkeltes rettigheder. Konventionen indeholder også bestemmelser om oprettelse af den fælles kontrolinstans – en uafhængig instans, der har til opgave at sikre, at Europol overholder principperne for databeskyttelse.

Med henblik på at fremme åbenheden skal den fælles kontrolinstans i henhold til Europol-konventionen regelmæssigt offentliggøre en aktivitetsrapport – denne er den anden i rækken.

Indhold

Europol og den fælles kontrolinstans	3
Forord	6
Kapitel I	7
Indledning	7
Europol og USA	7
Ændring af Europol-konventionen: Lagringsperiode	9
Samarbejdet om at fremme databeskyttelse	10
Kapitel II	12
Afsnit A – Kontrol	12
1. Tilsynet med Europol	12
2. Europol i en støttefunktion	15
3. Oprettelse af analysedatabaser	17
4. Aftaler med tredjelande og eksterne organisationer	17
5. Rettigheder	18
Afsnit B – Ledelsen af den fælles kontrolinstans	19
1. Forberedelse af udvidelsen	19
2. Åbenhed	20
Kapitel III	21
Klageudvalget	21
1. Resumé af klage indgivet af Y	21
2. Resumé af klage indgivet af Z	23
Kapitel IV	26
De forløbne to år	26
Fremtiden	27
Målsætninger for de kommende to år	28

Forord

Det er mig en ære at præsentere den anden aktivitetsrapport fra den fælles kontrolinstans for Europol. Rapporten dækker perioden fra november 2002 til oktober 2004 og beskriver de resultater, den fælles kontrolinstans har nået under Klaus Kalks formandskab. På vegne af alle mine kollegaer i den fælles kontrolinstans vil jeg gerne rose Klaus Kalk for hans store engagement i vores arbejde og hans klare holdning til fordel for menneskelig værdighed og den grundlæggende ret til databeskyttelse. Jeg er også klar over, at den fælles kontrolinstans' resultater ikke havde været mulige uden det engagement og den entusiasme, der er blevet lagt for dagen af de to formænd for klageudvalget i perioden, nemlig Mario Varges Gomes og Giuseppe Busia, eller uden den fælles indsats, der er ydet af alle den fælles kontrolinstans' medlemmer og dens sekretariat.

Rapporten giver et præcist overblik over de hovedemner, som den fælles kontrolinstans har arbejdet med i en periode, der har været stærkt præget af de terrorbekæmpelsesforanstaltninger, der blev iværksat efter de tragiske begivenheder den 11. september 2001 i USA og senest bombeangrebene i Madrid den 11. marts 2004. Den fælles kontrolinstans har med alle sine udtalelser og handlinger vist, at det i høj grad er muligt og ikke modstridende at støtte det fælles mål om bekæmpelse af international terrorisme og organiseret kriminalitet og samtidig beskytte den enkeltes rettigheder.

Endelig bliver det, efter at retten til databeskyttelse er medtaget som en grundlæggende rettighed i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og i udkastet til en europæisk forfatningstraktat, og efterhånden som samarbejdet inden for EU's søjler smelter sammen, stadig mere åbenbart, at der i forbindelse med samarbejdet inden for politi og retsvæsen er behov for et klart og konkret regelsæt vedrørende databeskyttelse, som giver mulighed for uafhængig rådgivning og samordnet overvågning. Der skal i de kommende måneder tages stilling til flere forskellige initiativer vedrørende dette spørgsmål, og den fælles kontrolinstans agter at følge udviklingen tæt og tilbyde støtte og rådgivning for at sikre, at eventuelle ændringer, der foreslås, fører til praktisk anvendelige rammer, samtidig med at rettigheder og værdier i relation til databeskyttelse også overholdes.

Emilio Aced Félez
Formand

Kapitel I

Indledning

Siden medlemsstaterne ved Amsterdam-traktaten blev forpligtet til at indføre "et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed", har et af EU's vigtigste mål været at forbedre samarbejdet mellem de retshåndhævende myndigheder. Som oftest indebærer dette samarbejde udveksling af personoplysninger.

Den senere tids grusomme terrorhandlinger har sat skub i denne tendens til øget samarbejde, og efter at medlemsstaterne har erkendt, at samarbejde er nødvendigt for at bekæmpe terrorisme, er de eksisterende sikkerhedsforanstaltninger i EU blevet taget op til fornyet overvejelse.

I det indledende kapitel redegøres der for, hvordan den fælles kontrolinstans har tacklet nogle af de ændringer, der er sket inden for dette område, og der lægges herved særlig vægt på to tiltag, hvoraf det ene følger af en afgørelse truffet af Europols direktør, og det andet af et initiativ til ajourføring af bestemmelserne i Europol-konventionen.

Europol og USA

Kort tid efter terrorangrebene i USA i september 2001 besluttede Europols direktør at give Europol tilladelse til at videregive personoplysninger til USA.

Ifølge reglerne for Europols videregivelse af personoplysninger til tredjelande skal der normalt indgås en formel aftale mellem Europol og det pågældende land. Sådanne aftaler indeholder bestemmelser om de kategorier af oplysninger, der skal videregives, og de formål, hvortil de må benyttes. En aftale kan først indgås, når der er indhentet udtalelse fra den fælles kontrolinstans.

I undtagelsestilfælde kan Europols direktør dog undlade at anvende denne procedure og beslutte at videregive personoplysninger, uden at der er indgået en aftale, såfremt han finder dette strengt nødvendigt for at beskytte de berørte medlemsstaters væsentlige interesser eller for at afværge en overhængende fare.

Efter at direktøren havde truffet beslutning om videregivelse af oplysninger, afgav den fælles kontrolinstans en udtalelse, hvori den understregede, at kun en formel aftale ville tilvejebringe det nødvendige retsgrundlag for et samarbejde på længere sigt mellem Europol og

USA, og at beslutningen på ingen måde udgjorde en tilladelse på ubestemt tid til videregivelse af oplysninger til USA.

Under forhandlingerne om en aftale mellem Europol og USA ønskede begge parter en række vigtige punkter behandlet, herunder spørgsmålet om, hvilke formål oplysningerne kan anvendes til, og spørgsmålet vedrørende kontrollen med aftalens overholdelse.

Den fælles kontrolinstans anerkendte i sin udtalelse om aftaleudkastet, at det var "tvingende nødvendigt" at forbedre samarbejdet mellem USA og Europol om bekæmpelse af grov kriminalitet. Den fælles kontrolinstans konkluderede under henvisning til de betydelige fremskridt, der var sket under forhandlingerne, at Rådet kunne give Europols direktør tilladelse til at træffe endelig afgørelse om aftalen.

Den fælles kontrolinstans fremhævede imidlertid, at "der henset til de i USA gældende love og andre bestemmelser om beskyttelse af personoplysninger" ville være brug for en effektiv kontrol for at sikre, at begge parter overholder aftalens bestemmelser.

Den fælles kontrolinstans' kontrol af overholdelsen af aftalen mellem Europol og USA

Efter undertegnelsen af aftalen har den fælles kontrolinstans:

- ◆ Etableret forbindelser med den ansvarlige for beskyttelse af privatlivets fred (Chief Privacy Officer) i det amerikanske ministerium for national sikkerhed (Department of Homeland Security). Den ansvarlige for beskyttelse af privatlivets fred skal sikre, at ministeriet for national sikkerhed overholder aftalens bestemmelser og andre relevante bestemmelser om privatlivets fred. I marts 2004 deltog hans stedfortræder i et møde i den fælles kontrolinstans for at orientere medlemmerne om den gældende lovgivning om privatlivets fred i USA. Den fælles kontrolinstanss medlemmer benyttede lejligheden til at stille en række spørgsmål om, hvilke opgaver den ansvarlige for beskyttelse af privatlivets fred konkret har. Den fælles kontrolinstans er opsat på at udbygge dette samarbejde i fremtiden, eftersom det vil gøre det muligt at fastslå, hvad der sker med oplysninger, der sendes til USA i medfør af aftalen – og ligeledes gøre det muligt for den fælles kontrolinstans at konstatere, hvad der gøres i USA for at kontrollere rigtigheden af de oplysninger, der sendes til Europol.
- ◆ Overvåget nye tiltag. Den fælles kontrolinstans blev opmærksom på, at FBI som følge af ændringer i lovgivningen ikke længere vil være forpligtet til at træffe rimelige foranstaltninger til at sikre, at oplysningerne i den nationale datacentral for kriminalitet (National Crime Information Center), som er landets største kriminaldatabase,

er nøjagtige. Denne udvikling giver anledning til bekymring, eftersom FBI er en af de statslige myndigheder, der i medfør af aftalen har ret til at udveksle personoplysninger med Europol. Den fælles kontrolinstans anmodede Europol om yderligere oplysninger for at kunne afgøre, om denne udvikling vil berøre personoplysninger, der videregives i henhold til aftalen. Det er beklageligt, at den fælles kontrolinstans indtil videre ikke har modtaget noget svar.

Den fælles kontrolinstans vil fortsat arbejde engageret for at sikre, at aftalen overholdes. Efter dens undertegnelse er udvekslingen af oplysninger mellem EU og de amerikanske retshåndhævende myndigheder tilsyneladende i de fleste tilfælde blevet gennemført i henhold til eksisterende bilaterale aftaler mellem USA og de enkelte medlemsstater. Efterhånden som der udveksles stadigt større mængder af oplysninger mellem Europol og USA, vil der i forbindelse med de fremtidige inspektioner i Europol imidlertid blive fokuseret på de personoplysninger, der udveksles i medfør af aftalen, for at sikre, at de relevante bestemmelser overholdes. Desuden vil den fælles kontrolinstans bestræbe sig på at koordinere kontrollen ved at samarbejde med datatilsynsmyndighederne i medlemsstaterne og den ansvarlige for beskyttelse af privatlivets fred i det amerikanske ministerium for national sikkerhed.

Ændring af Europol-konventionen: Lagringsperiode

I 2002 fremlagde det danske EU-formandskab et initiativ til ændring af Europol-konventionen. Den fælles kontrolinstans afgav en udtalelse med bemærkninger til de forslag i initiativet, der vedrørte behandlingen af personoplysninger. Det danske formandskab tog den bekymring, den fælles kontrolinstans gav udtryk for, til efterretning, og mange af forslagene blev ændret i overensstemmelse hermed.

Det udkast til protokol om ændring af Europol-konventionen, der blev offentliggjort i december 2002, indeholdt et forslag om at forlænge den periode, hvor personoplysninger kan lagres i Europols analysedatabaser. Artikel 21 i Europol-konventionen fastsætter, at personoplysninger i Europols analysedatabaser skal slettes efter tre år, medmindre der inden for denne periode er tilføjet nye oplysninger om den pågældende. Udkastet til protokol lagde op til at udvide lagringsperioden til fem år.

Oprindeligt mente den fælles kontrolinstans ikke, at der var nogen begrundelse for at udvide lagringsperioden. Europol anførte imidlertid, at det i forbindelse med visse former for kriminalitet – herunder særligt terrorisme – var nødvendigt at lagre oplysninger i længere tid for at kunne gennemføre effektive analyser.

I februar 2003 foretog den fælles kontrolinstans' tilsynsgruppe en grundig inspektion af Europol's analysedatabaser og nåede frem til den konklusion, at der faktisk var brug for længere lagringsperioder i nogle tilfælde, men at det burde være behovet for lagring og ikke en usmidig tidsfrist, der afgjorde, om personoplysninger fortsat kunne lagres.

På denne baggrund foreslog den fælles kontrolinstans, at Europol-konventionen blev ændret, således at lagringsperioden blev relateret til selve databasen i stedet for til de personoplysninger, den indeholder. Europol ville efter forslaget skulle nedlægge analyse-databaser efter tre år, medmindre Europol ved slutningen af denne treårsperiode vurderede, at det var absolut påkrævet at opretholde en bestemt database. I givet fald skulle databasen kunne videreføres i yderligere tre år.

Selv om Europol ville kunne foretage en sådan vurdering af behovet for fortsat lagring ved udgangen af hver treårsperiode, efter at have besluttet at videreføre en database, ville Europol skulle gentage den procedure for oprettelse af analysedatabaser, der er fastsat i henhold til Europol-konventionens artikel 10. Dette ville give den fælles kontrolinstans og Styrelsesrådet mulighed for at undersøge begrundelsen for at videreføre en bestemt database og herved føre tilsyn med processen, således at en database ikke ville kunne videreføres i det uendelige.

For at forhindre, at personoplysninger lagres, uden at dette er nødvendigt, blev det foreslået, at konventionen stadig skulle forpligte Europol til at foretage en årlig revision af behovet for fortsat lagring af personoplysninger i analysedatabaser. Herudover skulle den fælles kontrolinstans konkret kunne anmode tilsynsgruppen om at undersøge eventuelle videreførte databaser i forbindelse med en inspektion.

Den fælles kontrolinstanss foreslåede ændringer blev godtaget og inkluderet i den endelige version af protokollen om ændring af Europol-konventionen.¹

Samarbejdet om at fremme databeskyttelse

Der findes nu talrige EU-initiativer, der indebærer indsamling, lagring eller udveksling af personoplysninger til retshåndhævende formål. Det er f.eks. værd at lægge mærke til, at der er truffet foranstaltninger, der skal gøre det muligt at udveksle oplysninger om flypassagerer, og fremlagt forslag om, at transmissionsdata skal lagres. Disse og andre tiltag, som f.eks. forslag om, at Europol engang kunne blive en efterforskningsenhed, kan få store

¹ Rådets retsakt af 27. november 2003 om udarbejdelse af en protokol om ændring af Europol-konventionen.

konsekvenser for den enkeltes rettigheder. Den fælles kontrolinstans har derfor søgt samarbejde med andre datatilsynsmyndigheder for at sikre, at de politiske beslutningstagere tager hensyn til forhold vedrørende databeskyttelse.

Den fælles kontrolinstans har i nogen tid arbejdet nært sammen med sine søsterorganisationer, nemlig den fælles tilsynsmyndighed for Schengen og den fælles tilsynsmyndighed på toldområdet, der har ansvaret for tilsynet med henholdsvis Schengen-informationssystemet og toldinformationssystemet. Disse tre kontrolmyndigheder serviceres af et fælles sekretariat i Bruxelles, og blandt foranstaltningerne til koordinering af deres arbejde kan nævnes oprettelsen af en arbejdsgruppe sammensat af tekniske eksperter fra de nationale datatilsynsmyndigheder. Denne arbejdsgruppe, som blev oprettet for at yde de fælles tilsynsmyndigheder teknisk bistand, er i øjeblikket ved at udvikle et standardiseret redskab til gennemførelse af tilsyn med informationssystemerne under tredje søjle.

Desuden foranledigede en nylig opfordring til at fremlægge beviser for det særlige udvalg i Overhuset afholdelse af et fælles møde mellem de tre fælles kontrolmyndigheder sammen med repræsentanter for den fælles kontrolinstans for Eurojust. Dette resulterede i vedtagelse af en fælles udtalelse om databeskyttelse under den tredje søjle. Det forventes, at der vil blive flere af disse møder, der vil gøre det muligt for de fælles kontrolmyndigheder at drøfte spørgsmål af fælles interesse.

Det står imidlertid klart, at mange af de nye EU-initiativer vedrørende personoplysninger ikke er omfattet af de fælles tilsynsmyndigheders specifikke mandat; faktisk dækker de traditionelle søjler i EU-samarbejdet ikke helt alle initiativerne.

Af denne grund blev det på konferencen for de europæiske datatilsynsmyndigheder i Rotterdam i 2004 vedtaget, at repræsentanter for de datatilsynsmyndigheder, der opererer på EU-plan, bør mødes for at koordinere deres arbejde. Det første møde i denne "planlægningsgruppe" blev afholdt i juni 2004 med deltagelse af den europæiske tilsynsførende for databeskyttelse, formændene for de fælles tilsynsmyndigheder og formanden for artikel 29-arbejdsgruppen, der har til opgave at rådgive Kommissionen om spørgsmål vedrørende databeskyttelse under den første søjle.

Der blev iværksat endnu et tiltag, da de europæiske tilsynsmyndigheder under konferencen for de internationale datatilsynsmyndigheder i Wrocław i september 2004 under et lukket møde vedtog en resolution, hvori de opfordrede EU-institutionerne til at oprette et forum, hvor datatilsynsmyndighederne i EU kan diskutere konsekvenserne for databeskyttelsen af tiltag under tredje søjle. Indtil et sådant forum er oprettet, skal de initiativer under tredje søjle, der ikke er omfattet af de beføjelser, der er tillagt de fælles kontrolmyndigheder, behandles af en arbejdsgruppe under de europæiske datatilsynsmyndigheder.

Kapitel II

Afsnit A – Kontrol

1. Tilsynet med Europol

Den fælles kontrolinstans benytter sig i udførelsen af sin overordnede opgave blandt andet af inspektioner på stedet af Europols aktiviteter.

Tilsyn i februar 2003

I december 2002 gav den fælles kontrolinstans tilsynsgruppen beføjelse til at inspicere Europols analysedatabaser og informationssystemer og undersøge, i hvilket omfang de formelle aftaler mellem Europol og tredjelande blev overholdt.

I februar 2003 var tilsynsgruppen på tilsynsbesøg i Europol i tre dage. I juli 2003 vedtog gruppen sin endelige rapport, hvori den anerkendte, at databeskyttelsesniveauet var blevet højere siden den første inspektion i 2000. Gruppen bemærkede dog også, at Europol havde haft problemer med at sikre datakvaliteten. Dette skyldtes i vidt omfang, at Europol er afhængig af kvaliteten af de data, der modtages fra medlemsstaterne. Den fælles kontrolinstans foreslog derfor, at de nationale datatilsynsmyndigheder skulle forsøge at løse problemet på nationalt plan.

På grundlag af de kontroller, der blev foretaget under inspektionen, nåede tilsynsgruppen frem til den samlede konklusion, at Europol behandlede personoplysninger i overensstemmelse med de relevante bestemmelser om databeskyttelse. Tilsynsgruppen bemærkede også, at Europol inden for enkelte områder som f.eks. kontrol og registrering havde indført systemer, der overholdt høje standarder for databeskyttelse.

Der blev vedtaget en række henstillinger med henblik på at sikre, at Europol i endnu højere grad overholder bestemmelserne, og i november 2003 blev der foretaget en opfølgende inspektion.

Tilsyn – Strategiske målsætninger

Det er åbenbart, at Europols rolle er under hurtig udvikling, og at der behandles flere personoplysninger. Den fælles kontrolinstans er af den opfattelse, at inspektionerne i Europol skal følge med denne udvikling, og den opstillede derfor i 2003 en række

målsætninger som en rettesnor for fremtidige inspektioner. Disse kan sammenfattes som følger:

- ◆ der bør foretages inspektioner i Europol hvert år,
- ◆ der bør fokuseres mere på at føre tilsyn med *kvaliteten* af de personoplysninger, der er lagret i Europol, og
- ◆ tilsynsgruppen bør overlades et videre skøn med hensyn til inspektionens omfang, således at den frit kan undersøge spørgsmål, der giver anledning til bekymring, efterhånden som de opstår.

Tilsyn i marts 2004

Med tanke på disse målsætninger gav den fælles kontrolinstans tilladelse til endnu en inspektion i Europol, idet den fælles kontrolinstans understregede, at der skulle fokuseres på kvaliteten af de oplysninger, der behandles af Europol i analysedatabaser.

Det tre dage lange tilsynsbesøg blev indledt den 30. marts 2004. Tilsynsgruppen havde i forvejen udvalgt en række analysedatabaser, der skulle inspiceres. Gruppen undersøgte for hver database, i hvor høj grad de oprindelige oprettelsesbestemmelser vedrørende databasen var overholdt for at kontrollere, om kategorierne af de lagrede personoplysninger og de medlemsstater, der deltog i arbejdet med databasen, svarede til, hvad der var anført i bestemmelserne. Der blev fra hver database taget prøver af oplysninger, hvorefter kvaliteten af disse blev sammenlignet med kildedokumentet.

På trods af en række unøjagtigheder blev det vurderet, at datakvaliteten i det store og hele var tilfredsstillende – i hvert fald for så vidt som oplysningerne i databaserne afspejlede oplysninger, der var afgivet af medlemsstaterne. Det blev imidlertid bemærket, at medlemsstaterne generelt forsømte at foretage en passende vurdering af oplysningerne (kontrol af kilde, pålidelighed osv.). Den fælles kontrolinstans understregede endnu engang, at det er nødvendigt at forbedre samarbejdet mellem medlemsstaterne og Europol, hvis problemet skal løses.

Det blev ligeledes bemærket, at der i nogle tilfælde var tydelig uoverensstemmelse mellem det anførte i oprettelsesbestemmelserne vedrørende en bestemt database og det, som i realiteten foregik. Oprettelsesbestemmelserne indeholdt f.eks. ikke altid en nyere oversigt over, hvem der bidrog med oplysninger til analysedatabasen, og i nogle tilfælde blev kun enkelte af de kategorier af oplysninger, der var anført i oprettelsesbestemmelserne, faktisk behandlet i databasen. Tilsynsgruppen anbefalede, at Europol foretager en revision af

analysedatabaserne, når de har været oprettet et stykke tid (f.eks. et år), således at arten af de deltagende staters bidrag præciseres. Herefter kan det så blive nødvendigt at opdatere oprettelsesbestemmelserne, således at de svarer til deltagelsens faktiske omfang.

Europols informationssystem

Da Europol blev oprettet, var en af prioriteterne at udvikle et EU-dækkende informationssystem, som skulle indeholde oplysninger om personer under mistanke for at være involveret i en af de former for kriminalitet, der henhører under Europols kompetence. En af den fælles kontrolinstans' hovedopgaver skulle være at overvåge dette system – Europols informationssystem – og vurdere, i hvilket omfang databeskyttelsesbestemmelserne overholdes.

Det vil være hensigtsmæssigt at redegøre kort for systemets udvikling, der har været præget af vanskeligheder.

Planlægningen og udviklingen af systemet blev indledt i 1996. Der opstod snart kontraktmæssige problemer, som blev forstærket af, at der blev stillet yderligere krav til systemet. Det blev f.eks. besluttet, at systemet også skulle omfatte funktionaliteter vedrørende falskmøntneri af euroen. Som følge heraf har systemet været under udvikling i mange forskellige versioner. En begrænset version af systemet – som gør det muligt for Europol at opfylde sine forpligtelser hvad angår euroen – blev sat i drift i 2001.

Nye problemer med den endelige udgave af systemet blev beskrevet i Europols årsberetning for 2003:

”Delivery of the Europol Information System (EIS)...was planned for February 2003. However, it was not delivered due to the underestimation of the number of problems that would arise....The expected revised delivery date of June was met but when delivered, the product was not up to standard” (efter planen skulle Europols informationssystem ... have været klar til levering i februar 2003. Det blev det imidlertid ikke, fordi der opstod flere problemer end forventet Det ændrede leveringstidspunkt i juni blev overholdt, men produktet levede ikke op til forventningerne).

Når den endelige version af systemet er klar til at blive sat i drift i medlemsstaterne (hvilket forventes at kunne ske inden udgangen af 2004), agter den fælles kontrolinstans at samarbejde med de nationale datatilsynsmyndigheder om at overvåge systemet nøje og føre tilsyn med dets anvendelse. Desuden vil en stor del af de fremtidige inspektioner blive brugt til at kontrollere systemet for at sikre, at de relevante databeskyttelsesbestemmelser overholdes.

2. Europol i en støttefunktion

Det diskuteres løbende, under hvilke former Europol nærmere bestemt skal yde medlemsstaterne analytisk støtte. Spørgsmålet blev oprindeligt rejst på baggrund af en opdagelse, som den fælles kontrolinstans' tilsynsgruppe gjorde.

MSOPES

Under den første inspektion i Europol, som fandt sted i november 2000, konstaterede tilsynsgruppen, at Europol ydede analytisk støtte til medlemsstaternes efterforskning. I forbindelse med disse projekter – som er kendt under betegnelsen Member States' Operational Projects with Europol Support (MSOPES, medlemsstaternes operationelle projekter med støtte fra Europol) – blev der oprettet analysedatabaser i Europol; det var imidlertid medlemsstaterne og ikke Europol, der var ansvarlige for disse databaser.

Det indgår ganske vist i Europols almindelige opgaver at støtte efterforskning i medlemsstaterne, men i Europol-konventionens artikel 10 er der fastsat en procedure, der skal følges ved oprettelse af en analysedatabase i Europol. Det opregnes heri, hvilke kategorier af personoplysninger der må lagres i disse databaser, og det bestemmes desuden, at Europols direktør skal give den fælles kontrolinstans mulighed for at fremsætte bemærkninger til bestemmelserne om oprettelse af en ny analysedatabase. MSOPES-databaserne blev imidlertid ikke oprettet i overensstemmelse med denne procedure. Den fælles kontrolinstans indskærpede, at analysedatabaser i Europol kun må oprettes og anvendes i overensstemmelse med Europol-konventionens artikel 10, og at oprettelsen af MSOPES-databaser følgelig var ulovlig. Rådet tog den fælles kontrolinstans' bekymring til efterretning og besluttede ikke at tilvejebringe et retsgrundlag for MSOPES-databaser. De pågældende databaser i Europol er blevet nedlagt.

Fælles efterforskningshold

Den fælles kontrolinstans er nu ved at undersøge omfanget af den analytiske støtte, Europol yder inden for en anden ramme. I Amsterdam-traktaten blev det bestemt, at der skulle oprettes såkaldte fælles efterforskningshold, idet man håbede, at disse ville støtte fælles efterforskning i to eller flere medlemsstater.

² Rådets rammeafgørelse af 13. juni 2002 om fælles efterforskningshold.

³ Rådets retsakt af 27. november 2003 om udarbejdelse af en protokol om ændring af konventionen om oprettelse af en europæisk politienhed.

Ved en rammeafgørelse truffet af Rådet² blev der indført fælles regler for disse hold, og det bestemmes heri, at "embedsmænd fra organer, der er oprettet i medfør af traktaten" – og dvs. også ansatte i Europol – kan deltage i deres arbejde. De nærmere bestemmelser vedrørende Europols deltagelse i de fælles efterforskningshold blev efterfølgende fastsat i en protokol vedtaget af Rådet.³ Selv om det klart fremgår af bestemmelserne i denne protokol, at Europol-personale skal deltage i en "støttefunktion", vil personale, der deltager i et fælles efterforskningshold, komme til at indgå i kommandoledene, og oplysninger fra Europol vil kunne videregives direkte af Europols medlemmer af et hold; desuden vil oplysninger, der indsamles af holdet, blive indlæst i Europols databaser.

Den fælles kontrolinstans anerkender, at når først medlemsstaterne har undertegnet protokollen om ændring af Europol-konventionen, vil Europol kunne deltage i fælles efterforskningshold og udveksle oplysninger med andre medlemmer af et bestemt hold. Listen over myndigheder, som Europol i øjeblikket kan udveksle oplysninger med, vil ikke blive længere af den grund. Men hvis deltagelsen i et fælles efterforskningshold skulle komme til at indebære oprettelse af analysedatabaser i Europol, er det muligt, at der vil kunne drages paralleller til den situation, der opstod i forbindelse med MSOPES, især fordi protokollen ikke tilvejebringer et retsgrundlag for oprettelse af analysedatabaser, som ikke falder inden for rammerne af artikel 10.

Den fælles kontrolinstans indhentede oplysninger om, hvorvidt Europol har fastlagt en politik vedrørende arten af den støtte, der skal tilbydes de fælles efterforskningshold. Den fælles kontrolinstans ønskede nærmere bestemt oplyst, hvordan Europol agter at udnytte sin analysefunktion.

Det fremgår, at Europol er i gang med at beslutte, hvordan organisationen egentlig kan støtte de fælles efterforskningshold, når alle medlemsstaterne har undertegnet protokollen. Indtil da kan Europol kun støtte de fælles efterforskningshold i overensstemmelse med de eksisterende bestemmelser i Europol-konventionen. Europol har meddelt den fælles kontrolinstans, at støtten i denne mellemliggende periode vil være begrænset til analyse af oplysninger og efterretninger i overensstemmelse med konventionens bestemmelser, identificering af områder, hvor der mangler oplysninger, formidling af analyserende rapporter med vurderinger af indsamlede efterretninger og valg af nye projekter på grundlag af analysen.

Den fælles kontrolinstans agter at følge situationens udvikling for at sikre, at Europol-konventionen overholdes. Det vil især blive interessant at se, hvordan Europol vil opfatte sin rolle i de fælles efterforskningshold, når først konventionen er blevet ændret.

3. Oprettelse af analysedatabaser

Hver gang, Europol ønsker at oprette en ny analysedatabase i medfør af Europol-konventionens artikel 10, skal der udarbejdes bestemmelser om oprettelse af den pågældende database. I disse oprettelsesbestemmelser skal det bl.a. fastlægges, hvad der er formålet med databasen, og hvilke kategorier af personoplysninger der skal lagres. Oprettelsesbestemmelserne skal godkendes af Styrelsesrådet, som skal fremsende bestemmelserne til den fælles kontrolinstans, således at den kan fremsætte bemærkninger hertil. Det er den fælles kontrolinstans' politik at afgive udtalelse vedrørende alle oprettelser af analysedatabaser.

I den periode, som denne rapport dækker, har den fælles kontrolinstans ni gange afgivet udtalelse om oprettelsesbestemmelser vedrørende særskilte analysedatabaser. I de fleste tilfælde havde den fælles kontrolinstans ingen bemærkninger, men ved én lejlighed anmodede den fælles kontrolinstans om yderligere oplysninger vedrørende en række punkter og satte spørgsmålstegn ved adskillige kategorier af oplysninger, som var medtaget i oprettelsesbestemmelserne. Europol reagerede ved at slette disse kategorier af oplysninger i oprettelsesbestemmelserne.

På tidspunktet for udarbejdelsen af denne rapport behandler Europol personoplysninger i 19 særskilte analysedatabaser.

4. Aftaler med tredjelande og eksterne organisationer

Hvis Europol ønsker at videregive personoplysninger til et land uden for EU, skal der først indgås en formel aftale mellem Europol og det pågældende land. Før en sådan aftale kan undertegnes, skal Europol indhente en udtalelse fra den fælles kontrolinstans.

Europol har inden for de seneste to år indgået aftaler med følgende tredjelande: Den Slovenske Republik, Cypern, Letland, Litauen og Malta (der alle senere er blevet medlemmer af EU og ikke længere er tredjelande) og Bulgarien og Rumænien. Den fælles kontrolinstans fremsatte i hvert enkelt tilfælde en række generelle bemærkninger, men konkluderede, at der i henseende til databeskyttelse ikke var noget til hinder for, at Europol indgik aftalen.

Eurojust

Europol har også indgået en formel aftale med Eurojust, som har til opgave at forbedre det retlige samarbejde mellem EU-medlemsstaterne. Den fælles kontrolinstans bemærkede i sin første udtalelse om udkastet til aftale mellem Europol og Eurojust, at Rådet i henhold til

Rådets afgørelse om oprettelse af Eurojust skulle høre den fælles kontrolinstans for Eurojust, før aftalen kunne godkendes. Eftersom proceduren i dette tilfælde indebærer deltagelse af to fælles kontrolinstanser, gjorde Europol's kontrolinstans det klart, at den ønskede at se udtalelsen fra Eurojusts kontrolinstans, før den tog endelig stilling i sagen. Den fælles kontrolinstans for Eurojust var endnu ikke i funktion, da den fælles kontrolinstans for Europol afgav sin første udtalelse (i maj 2003), og denne skulle derfor kun udgøre en foreløbig udtalelse om udkastet til aftale.

Den fælles kontrolinstans understregede i sin foreløbige udtalelse, at de nationale medlemmer af Eurojusts kollegium, selv efter aftalens indgåelse, kun må modtage personoplysninger fra Europol inden for rammerne af artikel 6 i Rådets afgørelse om oprettelse af Eurojust: De må ikke modtage oplysninger til andre formål end de i denne artikel omhandlede. Den fælles kontrolinstans foreslog også i sin udtalelse, at aftalen blev ændret, således at Europol og Eurojust ville skulle overholde eventuelle forpligtelser vedrørende anvendelsen af oplysninger, der videregives i henhold til aftalen.

Da den fælles kontrolinstans for Eurojust var blevet oprettet, mødtes dens formand og Klaus Kalk (den daværende formand for den fælles kontrolinstans for Europol) for at drøfte aftalen. I december 2003 afgav den fælles kontrolinstans for Europol en anden udtalelse, hvori den fastslog, at der ikke længere var noget til hinder for at indgå aftalen, idet udvekslingen af oplysninger dog ikke måtte indledes, før Eurojust havde iværksat yderligere foranstaltninger til beskyttelse af datasikkerheden.

- ◆ Den fælles kontrolinstans' udtalelser vedrørende alle disse aftaler kan ses på den fælles kontrolinstans' websted på adressen <http://europoljsb.ue.eu.int>.

5. Rettigheder

Europol-konventionen tillægger enkeltpersoner en række rettigheder. Den enkelte har i medfør af konventionens artikel 19 ret til egenadgang til oplysninger, som er lagret i Europol. Hvis det viser sig, at oplysninger om en person ikke er korrekte, kan den pågældende anmode Europol om at rette eller slette de pågældende oplysninger.

Ifølge tal, som er fremlagt af Europol, blev der i 2002 fremsat ti anmodninger om egenadgang; i 2003 blev der kun fremsat seks anmodninger, og i 2004 har Europol indtil videre (dvs. til og med september) modtaget ti anmodninger.

Enhver kan anmode den fælles kontrolinstans om at undersøge, om de oplysninger om vedkommende, som Europol er i besiddelse af, er lagret og indsamlet samt behandles og

anvendes på lovlig vis. Den fælles kontrolinstans har indtil videre modtaget to sådanne anmodninger, og i begge tilfælde konkluderede den, efter at have undersøgt sagen, at Europol havde handlet i overensstemmelse med Europol-konventionen.

Afsnit B – Ledelsen af den fælles kontrolinstans

Den fælles kontrolinstans har i perioden fra november 2002 til oktober 2004 afholdt ni møder. Den fælles kontrolinstans er sammensat af repræsentanter for hver medlemsstats datatilsynsmyndigheder. På den fælles kontrolinstans' websted findes en liste over medlemmerne.

En af den fælles kontrolinstans' udfordringer har været at forberede udvidelsen af EU. Samtidig har den fælles kontrolinstans gjort sig overvejelser om, hvordan den kan blive en mere åben organisation, som er let at komme i kontakt med for dem, den servicerer. I det følgende redegøres der kort for udviklingen inden for begge disse områder.

1. Forberedelse af udvidelsen

Den fælles kontrolinstans bød på sit møde i juni 2003 sine nye kollegaer fra tiltrædelseslandene velkommen. De ti lande skulle ganske vist først tiltræde EU i 2004, men den fælles kontrolinstans havde inviteret repræsentanter for landene til at deltage i dette og fremtidige møder som observatører for at give dem mulighed for at blive fortrolige med den fælles kontrolinstans' arbejdsgange. Inden mødet var der blevet omdelt et spørgeskema med henblik på at indhente oplysninger om databeskyttelseslovgivningen i tiltrædelseslandene og spørgsmålet om, i hvilket omfang denne finder anvendelse for politiet.

Det var især opmuntrende at konstatere, at datatilsynsmyndighederne i tiltrædelseslandene har gjort sig store bestræbelser på at etablere arbejdsrelationer til politimyndighederne. Spørgeskemaundersøgelsen viste, at de forskellige datatilsynsmyndigheder ved fælles hjælp bl.a. havde foretaget en inspektion af databehandlingen i politiet, gennemført sikkerhedskontroller, afholdt planlægningsmøder og tilbudt politiet undervisning i databeskyttelse.

Den fælles kontrolinstans tilrettelagde et besøg i Europol for observatørerne for at give dem et indblik i, hvordan Europol udfører sine forskellige opgaver. I oktober 2003 var delegationer fra fem af tiltrædelseslandene på et todagesbesøg i Europols hjemsted i Haag.

Repræsentanter for datatilsynsmyndighederne i Island og Norge – der er tredjelande med ret til at udveksle personoplysninger med Europol – var også til stede.

Tiltrædelseslandene blev medlemmer af EU i maj 2004, men delegationerne bliver først fuldgældige medlemmer af den fælles kontrolinstans, når deres respektive lande har tiltrådt Europol-konventionen og dermed opfyldt alle betingelserne i artikel 46. Per 1. oktober 2004 var repræsentanterne for datatilsynsmyndighederne i Cypern, Den Tjekkiske Republik, Ungarn, Letland, Litauen og Den Slovakiske Republik blevet fuldgældige medlemmer af den fælles kontrolinstans.

Disse nye kollegaer vil som medlemmer af den fælles kontrolinstans komme til at spille en afgørende rolle i forbindelse med beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder i hele den udvidede union.

2. Åbenhed

Den fælles kontrolinstans arbejder til bedste for offentligheden, og det er derfor vigtigt, at den fælles kontrolinstans og dens beslutningsproces er præget af åbenhed.

I forretningsordenen for den fælles kontrolinstans er det fastsat, at alle den fælles kontrolinstans' dokumenter er fortrolige, medmindre kontrolinstansen træffer anden afgørelse. Forretningsordenen er nu under ændring med henblik på at ophæve dette princip, således at alle dokumenter bliver offentligt tilgængelige, medmindre der findes at være tungerevejende samfundsinteresser til hinder for offentliggørelse. Der kan f.eks. være tale om, at offentliggørelse af et bestemt dokument ville skade Europols arbejde alvorligt.

Dokumenter vil blive gjort offentligt tilgængelige enten direkte i elektronisk form (på den fælles kontrolinstans' websted) eller efter skriftlig anmodning. I forbindelse med hver enkelt anmodning om adgang til et dokument skal der foretages en vurdering af, om der er noget til hinder for, at dokumentet offentliggøres. I tilfælde, hvor kun en del af et dokument ikke kan offentliggøres, vil dokumentet blive redigeret og den redigerede udgave stillet til rådighed.

Den fælles kontrolinstans tilstræber at offentliggøre alle nye udtalelser sammen med klageudvalgets afgørelser på sit websted på adressen <http://europoljsb.ue.eu.int>.

Kapitel III

Klageudvalget

Enkeltpersoner har ret til egenaces til oplysninger lagret i Europol, og de har ligeledes ret til at anmode om at få sådanne oplysninger kontrolleret, rettet eller slettet. Hvis en enkeltperson, som forsøger at gøre brug af en af disse rettigheder, ikke er tilfreds med Europols afgørelse, kan der indgives klage til den fælles kontrolinstans' klageudvalg. Selv om klageudvalget er sammensat af medlemmer af den fælles kontrolinstans, er klageudvalget uafhængigt og upartisk og ikke bundet af instrukser fra den fælles kontrolinstans. Udvalgets afgørelser er endelige i forhold til alle involverede parter.

Klageudvalget har kun truffet afgørelse i to sager i de sidste to år, men antallet af indgivne klager er steget, og adskillige sager er nu forelagt udvalget. Det må rimeligvis antages, at antallet af klager fortsat vil stige – efterhånden som den enkelte bliver mere opmærksom på Europols eksistens og sine rettigheder – og klageudvalget har derfor sørget for omhyggeligt at strømline sine procedurer for at sikre, at fremtidige klager kan behandles hurtigt.

I de to sager, der er beskrevet nedenfor, blev der truffet afgørelse vedrørende vigtige principielle spørgsmål.

- ◆ I den første sag besluttede klageudvalget, at Europol skal behandle enhver anmodning om egenaces på grundlag af sagens faktiske omstændigheder og ikke efter en generel fremgangsmåde for alle sager.
- ◆ I den anden sag besluttede klageudvalget, at Europol skal besvare anmodninger om egenaces på samme sprog, som ansøgeren har anvendt, såfremt dette er et af Den Europæiske Unions officielle sprog.

1. Resumé af klage indgivet af Y

Y anmodede de nederlandske datatilsynsmyndigheder for at få adgang til eventuelle oplysninger lagret i Europol, der vedrørte ham. Anmodningen blev videresendt til Europol.

Europol konkluderede følgende i sin afgørelse:

”I overensstemmelse med artikel 19 i Europol-konventionen, sammenholdt med de relevante bestemmelser i nederlandsk ret, vil jeg gerne oplyse dem om, at der ikke er

blevet behandlet oplysninger vedrørende Dem, hvortil den enkelte har ret til egenaces i overensstemmelse med artikel 19 i Europol-konventionen.”

Y reagerede på denne afgørelse ved at indgive en klage til klageudvalget, hvori han kritiserede det ”slør af hemmelighedsfuldhed”, der hvilede over Europolis afgørelse.

Retten til egenaces er fastsat i artikel 19, stk. 1, i Europol-konventionen. Omfanget af denne ret er ikke eksplicit defineret, men må (i lyset af artikel 14, stk. 1, i Europol-konventionen) betragtes som den samme ret som den, der følger af artikel 8 i Europarådets konvention om databeskyttelse. Denne ret sætter den enkelte i stand til at få kendskab til, om der er lagret personoplysninger om vedkommende, og giver ham i givet fald ret til at få udleveret disse oplysninger. Y's klage omfatter begge aspekter af retten til egenaces.

I henhold til artikel 19, stk. 3, skal retten til egenaces udøves i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, hvor vedkommende gør den gældende, i dette tilfælde Nederlandene. Det bestemmes endvidere i artikel 19, stk. 3, at når medlemsstatens ret foreskriver, at ”oplysninger skal udleveres” (hvilket både omfatter meddelelse om, hvorvidt oplysninger behandles i Europol, og udlevering af de oplysninger, der behandles), afslås udleveringen dog af Europol, hvis det er nødvendigt, for at Europol kan udføre sine opgaver behørigt, for at beskytte sikkerheden og den offentlige orden, for at bekæmpe strafbare handlinger eller for at beskytte tredjemands rettigheder.

De undtagelser fra retten til egenaces til politiregistre, som finder anvendelse i henhold til nederlandsk ret, har stor lighed med de undtagelser, der er anført i Europol-konventionen, og klageudvalget lagde til grund, at bestemmelserne i både Europol-konventionen og nederlandsk ret indebærer, at det i forbindelse med hver enkelt anmodning om egenaces bør vurderes, om det er nødvendigt at anvende en undtagelse, således at retten til egenaces ikke kan udøves fuldt ud. Der kan kun gøres undtagelser, såfremt politiets eller tredjeparts interesser vejer tungere end den enkeltes interesse i at udøve sin ret til egenaces.

Europolis argument for hverken at be- eller afkræfte, om der var lagret oplysninger om Y, var baseret på artikel 19, stk. 4, i Europol-konventionen. Heri bestemmes det, at Europol, hvis en medlemsstat tilkendegiver sin modstand mod udleveringen af oplysningerne, skal underrette den pågældende om, at den har foretaget kontrollen, *uden at anføre forhold, som kan afsløre, om den pågældende er registreret eller ej*. Europol anførte, at hvis denne forpligtelse skal overholdes, kan en person aldrig direkte få at vide, at der ikke er registreret oplysninger om vedkommende, eftersom dette ville gøre det muligt for andre at sammenligne forskellige svar fra Europol og heraf udlede, at Europol har registreret oplysninger om dem. Argumentet var, at hvis man meddelte Y, at der ikke var lagret oplysninger om ham, ville dette indirekte føre til en tilsidesættelse af forpligtelsen i henhold til artikel 19, stk. 4.

Klageudvalget bemærkede, at Europol i henhold til artikel 19, stk. 4, ganske vist skal tage hensyn til de ønsker, som de forskellige parter, der er involveret i den pågældende behandling af personoplysninger, giver udtryk for, men det er ikke i bestemmelsen angivet, hvordan fremgangsmåden er i tilfælde, hvor der ikke er lagret oplysninger. Klageudvalget fastslog derfor, at proceduren i artikel 19, stk. 4, ikke skal anses for at forpligte Europol på samme måde som artikel 19, stk. 3. Enhver anmodning om egenaces i sager, hvor der ikke er behandlet oplysninger, skal vurderes fra sag til sag, og Europol kan ikke træffe afgørelse vedrørende anmodningen alene under henvisning til en forpligtelse, der gælder i situationer, hvor der er behandlet personoplysninger.

Efter at have behandlet Europols afgørelse vedrørende Y's anmodning om egenaces konkluderede klageudvalget, at denne ikke var baseret på en individuel vurdering og følgelig ikke i overensstemmelse med artikel 19, stk. 3, i Europol-konventionen. Europol burde i det mindste have undersøgt, om undtagelserne i artikel 19, stk. 3, i Europol-konventionen fandt anvendelse i den konkrete sag. Når dette ikke var konstateret, og når der end ikke forelå omstændigheder, der kunne tyde på, at dette var tilfældet, burde Europol ikke have afslået at udlevere oplysninger.

Klageudvalget fandt, at Europols afgørelse var i strid med de relevante bestemmelser i nederlandsk ret og artikel 19, stk. 3, i Europol-konventionen. Efter en nøje vurdering af de foreliggende oplysninger konkluderede klageudvalget, at artikel 19, stk. 3, i Europol-konventionen ikke i det omhandlede tilfælde kunne begrunde anvendelsen af en undtagelse fra retten til egenaces; klageudvalget fastslog i overensstemmelse med konventionens artikel 19, stk. 7, at Europol burde have givet Y klar besked om, at der ikke blev behandlet oplysninger, der vedrørte ham.

2. Resumé af klage indgivet af Z

Z modtog efter at have anmodet om egenaces (gennem de belgiske datatilsynsmyndigheder) Europols svar, hvori følgende var anført:

”I overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i Europol-konventionen og den belgiske lovgivning, vil jeg gerne oplyse Dem om, at der efter modtagelsen af Deres anmodning blev foretaget en kontrol af Europols databaser. I henhold til artikel 19 i Europol-konventionen sammenholdt med den belgiske lovgivning vil jeg gerne underrette Dem om, at der ikke behandles oplysninger vedrørende Dem, hvortil De har ret til egenaces i overensstemmelse med artikel 19 i Europol-konventionen.”

Z indgav klage til klageudvalget og oplyste efterfølgende klageudvalget om, at han, eftersom han havde ”valgt nederlandsk som officielt sprog”, ønskede en oversættelse af Europols afgørelse, som kun var blevet fremsendt på engelsk. Z's klage blev antaget til realitetsbehandling på grund af klagepunktet om, at han ikke havde modtaget et svar på sit eget sprog.

Klageudvalget anmodede Europol om at oplyse, hvorfor Z kun havde modtaget svar på engelsk, når alle hans breve til Europol havde været affattet på nederlandsk.

Europol meddelte udvalget, at den normale procedure var at besvare anmodninger i medfør af artikel 19 på engelsk, medmindre ansøgeren havde anført, at han ønskede svar på sit eget sprog. I så fald ville Europol forsøge at imødekomme anmodningen, såfremt dette ikke ville indebære uforholdsmæssigt meget arbejde. Europol havde ikke modtaget oplysning – fra andre end klageudvalget – om, at Z ønskede en nederlandsk oversættelse af afgørelsen vedrørende anmodningen om egenaces.

Der er ikke ved Europol-konventionen indført en specifik sprogordning for Europol. I overensstemmelse med konventionens artikel 14 skal retten til egenaces til oplysninger lagret i Europol dog betragtes som den samme ret som den, der følger af artikel 8 i Europarådets konvention om databeskyttelse. I henhold til artikel 8 i Europarådets konvention skal enhver have mulighed for at få bekræftet, om der i det elektroniske register er lagret personoplysninger vedrørende den pågældende selv, samt at få udleveret disse oplysninger ”i en forståelig form”. Klageudvalget var af den opfattelse, at det ved vurderingen af, om et svar kan anses for forståeligt, er af betydning, hvilket sprog oplysningerne er afgivet på.

I betragtning af Europols position som et EU-organ med aktiv deltagelse af de retshåndhævende myndigheder i hver enkelt medlemsstat var det klageudvalgets opfattelse, at Europol i forbindelse med sin behandling af anmodninger om egenaces efter Europol-konventionens artikel 19 burde anvende en regel svarende til den, der findes i artikel 21 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab. Artikel 21 bestemmer, at enhver, der skriver til visse EU-organer på et af Den Europæiske Unions officielle sprog, kan forvente at få svar på samme sprog.

Klageudvalget fastslog, at Europol ikke havde overholdt principperne i artikel 8 i Europarådets konvention af 1981 i forbindelse med besvarelsen af Z's anmodning om egenaces: Europol burde have meddelt sin afgørelse på samme sprog, som Z havde brugt, også selv om han ikke udtrykkeligt havde anmodet om dette. Formålet med retten til egenaces er at gøre det muligt for den enkelte at sikre sig, at oplysninger om vedkommende er lagret i overensstemmelse med lovgivningen, og Europol skal derfor svare ansøgeren på hans eget sprog, såfremt dette er et af Den Europæiske Unions officielle sprog.

Afslutningsvis bemærkede udvalget, at eftersom Europol efterfølgende havde fremsendt en oversættelse til nederlandsk af den oprindelige afgørelse til Z, ville det ikke blive nødvendigt at træffe yderligere foranstaltninger i sagen. Klageudvalget har fået oplyst, at Europol efterfølgende har revideret sine procedurer og nu besvarer anmodninger om egenacces på det samme sprog, som ansøgeren bruger.

- ◆ Alle klageudvalgets afgørelser kan tillige med yderligere oplysninger vedrørende rettigheder i medfør af Europol-konventionen findes på den fælles kontrolinstans' websted på adressen <http://europoljsb.ue.eu.int>

Kapitel IV

De forløbne to år

I det indledende kapitel i denne rapport er der redegjort for, hvordan den fælles kontrolinstans har tacklet to forskellige situationer, der opstod, samtidig med at EU blev nødt til at overveje sin sikkerhedsmæssige stilling.

Den fælles kontrolinstans har i forbindelse med sin håndtering af disse situationer valgt en pragmatisk indfaldsvinkel. Udtalelsen om Europols aftale med USA, hvori den fælles kontrolinstans anerkendte behovet for at forbedre samarbejdet, er blevet mødt af en del kritik fra visse sider. Ikke desto mindre vil Europol fortsat engagere sig i kontrollen med aftalens gennemførelse for at sikre, at dens bestemmelser overholdes.

Den fælles kontrolinstans har arbejdet proaktivt ved at foreslå en ændring af Europolkonventionen, og forslaget afspejler i sig selv den fælles kontrolinstans' holdning, nemlig at det ikke er meningen, at bestemmelserne om databeskyttelse i Europolkonventionen skal udgøre en hindring for Europols arbejde, men at de derimod er til for at sikre, at Europol respekterer den enkeltes rettigheder under udførelsen af sine lovlige opgaver.

Udvidelsen af den fælles kontrolinstans med nye kolleger fra de ti nye medlemsstater har naturligvis betydet en stor forandring for den fælles kontrolinstans som organ, men udvidelsen har været en succes, og den fælles kontrolinstans nyder nu godt af de ny medlemmers samlede erfaring.

Den fælles kontrolinstans har løbende varetaget sin kontrolfunktion ved at undersøge alle aftaler, som Europol har indgået med tredjelande og eksterne organisationer, og gennemgå bestemmelser om oprettelse af analysedatabaser kritisk. Den fælles kontrolinstans tillægger inspektionerne i Europol særlig betydning, eftersom disse giver tilsynsgruppen et førstehåndskendskab til Europols arbejde og et indblik i, hvordan skriftlige procedurer, som er beregnet på at beskytte den enkeltes rettigheder, fungerer i praksis. Den fælles kontrolinstans har oplevet Europols medarbejdere som særdeles samarbejdsvillige under disse besøg – og de opfølgende inspektioner tyder på, at Europol prioriterer efterlevelsen af den fælles kontrolinstans' henstillinger højt.

I de forløbne to år har den fælles kontrolinstans forsøgt at arbejde konstruktivt og samtidig sikre, at der forefindes foranstaltninger til beskyttelse af de grundlæggende rettigheder.

Fremtiden

Europol har været involveret i mange nye tiltag i de sidste to år, og noget tyder på, at Euopols rolle fortsat vil udvikle sig. Oprettelsen af fælles efterforskningshold tyder f.eks. på, at Euopols aktiviteter vil få en mere og mere operationel karakter.

Samtidig har udviklingen andre steder – og navnlig planerne om anden generation af Schengen-informationssystemet – ført til fremsættelse af forslag om eventuelt at gøre EU-dækkende informationssystemer med indbyrdes relaterede formål driftskompatible. I forbindelse med ethvert tiltag af denne art bør der udvises forsigtighed, ikke mindst henset til de problemer, man stødte på under udviklingen af Euopols informationssystem. Forud for eventuelle skridt i denne retning bør der også foretages en analyse af konsekvenserne for beskyttelsen af privatlivets fred med henblik på at vurdere de mulige følger for den enkeltes rettigheder.

Databeskyttelsesforanstaltninger skal følge med udviklingen, og det vil blive særlig vigtigt at sikre en effektiv kontrol af Europol og de øvrige EU-dækkende informationssystemer. Den fælles kontrolinstans har for sin del truffet foranstaltninger til at forbedre samarbejdet med andre datatilsynsmyndigheder i et forsøg på at få bugt med de ganske stive ordninger for kontrol med databeskyttelsen på EU-plan. Den fælles kontrolinstans er indstillet på at deltage i eventuelle drøftelser om, hvordan disse ordninger kan forbedres.

Endelig er der også det mere vidtgående spørgsmål om den parlamentariske kontrol med Europol. Kommissionen nåede i 2002 frem til den konklusion, at den eksisterende kontrol med Euopols arbejde – udøvet af de nationale parlamenter, Europa-Parlamentet, de nationale datatilsynsmyndigheder, den fælles kontrolinstans og Styrelsesrådet – ikke var ”utilstrækkelig”. Kommissionen bemærkede imidlertid, at den indirekte og opsplittede karakter af en stor del af denne kontrol tydede på et ”behov for et mere klart og gennemskueligt system”⁴

Disse spørgsmål falder uden for den fælles kontrolinstans’ kompetenceområde, men det er klart, at kontrollen med Euopols arbejde skal tilpasses for at tage hensyn til, at Euopols opgaver bliver mere og mere operationelle.

⁴ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet – Den demokratiske kontrol med Europol (KOM/2002/0095 endelig udg. af 26. februar 2002).

Målsætninger for de kommende to år

I de næste to år vil den fælles kontrolinstans bestræbe sig på

- ◆ at gennemføre årlige inspektioner i Europol med særlig fokus på implementeringen af Europolis informationssystem,
- ◆ at profilere sig inden for EU-institutionerne for at sikre, at databeskyttelseshensyn inddrages i forbindelse med udarbejdelsen af nye initiativer, der involverer Europol; den fælles kontrolinstans agter navnlig at foreslå regelmæssig kontakt med Europa-Parlamentets Udvalg om Borgernes Friheder og Rettigheder, Retsvæsen og Indre Anliggender,
- ◆ at samarbejde med nye kollegaer fra tiltrædelseslandene og hjælpe dem med at informere de nationale politimyndigheder om databeskyttelsesbestemmelserne i Europol-konventionen,
- ◆ at samarbejde med sine søsterorganisationer og andre, der beskæftiger sig med databeskyttelse på bredere plan, for at kunne reagere konsekvent og konstruktivt på nye initiativer, der indebærer anvendelse af personoplysninger i retshåndhævelsesøjemed,
- ◆ at øge bevidstheden om den enkeltes rettigheder i henhold til Europol-konventionen, og
- ◆ at fortsætte med at granske bestemmelser om oprettelse af nye analysedatabaser og aftaler om udveksling af personoplysninger med tredjelande og eksterne organisationer.